

7. Průřezová témata

7.1 Úvod

Průřezová témata představují okruhy aktuálních problémů současného světa a jsou nedílnou součástí základního vzdělávání. Tematické okruhy průřezových témat procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a propojují je. Jsou důležitým formativním prvkem a podílejí se na utváření a rozvíjení klíčových kompetencí. Tím přispívají ke komplexnosti vzdělávání.

Smyslem průřezových témat není jen doplňovat vzdělávací obsah vyučovacích předmětů, ale otevřít žákům další perspektivy poznání a umožnit jim získat zkušenosti, které využijí v každodenním životě. Poskytují příležitosti pro individuální rozvoj a uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou komunikaci a spolupráci. Působí na celkovou atmosféru školy a na utváření vzájemných vztahů.

V základním vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

Škola musí do vzdělávání na 1. stupni i na 2. stupni zařadit všechna uvedená průřezová témata. Všechna průřezová témata však nemusí být zastoupena v každém ročníku. V průběhu základního vzdělávání je povinností školy nabídnout žákům postupně všechny tematické okruhy jednotlivých průřezových témat, jejich rozsah a způsob realizace stanovuje ŠVP.

Realizace průřezových témat se děje na naší škole v zásadě dvěma způsoby:

- Na úrovni školy, tvoří nedílnou součást koncepce školy
- Na úrovni předmětů v jednotlivých ročnících – integrací příslušného okruhu do vzdělávacího obsahu vybraných vyučovacích předmětů

Podmínkou účinnosti průřezových témat je jejich propojenost se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu.

7.2 PRŮŘEZOVÁ TÉMATA REALIZOVANÁ NA ÚROVNI ŠKOLY

7.2.1 OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA (OSV)

Cílem OSV je rozvíjet u žáků praktické životní dovednosti vztahující se k němu samému (organizace vlastního života, myšlení, pocitů, chování) a k druhým lidem (komunikace, spolupráce, mezilidské vztahy vůbec). Je to praktické osvojování si zásad morálky v běžném životě. Smyslem je **hledat cestu** k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě i jiným.

Naplnění tohoto cíle se děje v zásadě třemi způsoby:

- a) Činnostmi na úrovni koncepce školy (zásadní jsou připomenuty dále v tematických okruzích)
- b) Každodenním jednáním pedagogických i nepedagogických pracovníků – denně se ve škole přihodí řada situací, které jsou příležitostí k praktickému předvedení správných modelů chování, ať už takový model předvádí sám pracovník svým jednáním, nebo vede žáky vhodným řešením situací k navozování dobrých vztahů. Toto jednání včetně koncepce vyučovacích hodin by mělo vést k tomu, že žák se učí :
 - být otevřený a citlivý k lidem, tolerantní a solidární s druhými, vcítit se do situace druhého
 - orientovat v základních mravních hodnotách, posuzovat jednání lidí a zaujímat kritické postoje k jevům, které základní lidské hodnoty a mravní normy znevažují a porušují
 - žít v sociální skupině, respektovat její pravidla
 - zaujímat pozitivní vztahy ke starým, nemocným a postiženým lidem
 - samostatně se rozhodovat a nést důsledky svého rozhodnutí
 - uvědomovat si, že dodržování morálních zásad a pravidel chování usnadňuje komunikaci s ostatními lidmi a život ve společnosti
 - přiznat chybu, poučit se z ní a pokusit se o nápravu
 - co neobjektivněji posuzovat své fyzické a duševní možnosti, klást na sebe přiměřené požadavky
- c) Začleněním OSV do jednotlivých předmětů (viz průřezová témata podle předmětů)

Osobnostní rozvoj

- **Rozvoj schopností poznávání**

Základní linie prolínající výukou všech ročníků a všech předmětů. Respektuje věkové odlišnosti, hledá správnou proporcii mezi prostým zapamatováním a tvůrčí aplikací poznatků, důraz klade na dovednosti pro učení a studium.

Školní knihovna jako studovna

- **Sebepoznání a sebepojetí**

Průběžná a čtvrtletní sebehodnocení

Sociometrické testy

Ve zdravém těle zdravý duch, Hnutí za zdravou svačinu

Psychosociální hry průběžně zařazované do výuky

Školní knihovna – odborná literatura

- **Seberegulace a sebeorganizace**

Žákovský parlament

Školy v přírodě, exkurze, výlety, adaptační pobyty

Systém hodnocení (klasifikační řád)

Aktivní trávení přestávek

- **Psychohygiena**

Nabídka zájmové činnosti

Respektování věkových zvláštností

Dobře využitá volná hodina a přestávka – relaxace pomáhá k zvládnutí úkolů po celý školní den

- **Kreativita**

Žákovská samospráva

Školní projekty – např. Vánoční jarmark

Školní knihovna – pořádání soutěží

Sociální rozvoj

- **Poznávání lidí, mezilidské vztahy**

Školní řád

Charta třídy

Třídní kolektiv (práce třídního učitele)

Školy v přírodě, exkurze, výlety, adaptační pobyty

Žákovský parlament

Školní knihovna – příběhy v krásné literatuře naší i světové

- **Komunikace**

Koncepčně – dokázat informace (přání, omluvu, přesvědčování atd.) získat, předat, ale také přijmout (poslouchat se navzájem)

Školní knihovna – besedy o přečtené knize, postoje k hrdinům, nebát se projevit citový a kritický přístup k dané problematice

- **Kooperace a kompetice**

Kompetice (tj. soutěžení, rivalita) musí to být v rovnováze se spoluprací, kooperací. Právě sem by měla směřovat práce ve vyučovacích hodinách, aby nebylo soutěžení příliš, učit se týmové práci.

Vyhodnocování nejlepších žáků školy

Morální rozvoj

- **Řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje, praktická etika**

Třídní kolektiv

Školy v přírodě, exkurze, výlety, adaptační pobyty

Žákovský parlament

Pomoc mladším spolužákům – akce starších žáků ZŠ pro mladší spolužáky (např. Pasování)

Školní olympiáda - fair play

Školní knihovna – besedy – dát najevo svůj názor

Schránka důvěry – u kabinetu výchovného poradce a na webu školy

7.2.2 VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA (VDO)

Důležitým prostředkem naplňujícím tyto cíle ve škole jsou exkurze do Parlamentu ČR a Senátu ČR, ale především systém žákovské samosprávy. Systém žákovské samosprávy (školní parlament) pomáhá naplňovat na úrovni školy všechny tematické okruhy průřezového tématu VDO : **Občanská společnost a škola, Občan, občanská společnost a stát, Formy participace občanů v politickém životě a Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování.**

Východiska pro zřízení a práci žákovské samosprávy:

Škola by měla být dílnou demokracie. O demokracii bychom neměli jen mluvit, ale měli bychom především demokraticky konat.

Škola je společenství lidí a každé společenství se musí řídit jistými pravidly. V podstatě škola funguje jako malý stát. Pravidla školy jsou pro děti mnohem bližší a aktuálnější než pravidla (zákony) „velkého státu“.

O čem se jenom mluví, nemusí zanechat velkých stop. Co si vyzkouším, co prožiji, to mě může trvale ovlivnit.

Škola má být otevřená a přátelská.

Ve škole bychom měli být všichni (žáci i pedagogičtí pracovníci) spolupracovníky.

Dobré vztahy a důvěra jsou základem prevence sociálně patologických jevů. Zlepšují i studijní výsledky.

Dobré školní klima potřebuje konkrétní nástroje na jeho vytváření.

Děti musí dostat příležitost se o něco, o někoho starat. Musí dostat i prostor k názorovému střetávání se při řešení problémů.

Škola má být hrou. Tak to bude i se žákovskou samosprávou. Pro děti je ale hra vážnou prací, tak musí navenek samospráva i vypadat. A ona bude skutečně dělat vážnou práci.

Naplňování klíčových kompetencí RVP není jen otázkou vyučovacích hodin, musí prolínat veškerou prací školy. Patří sem i činnost žákovské samosprávy. Obdobně je tomu u průřezových témat RVP.

Školský zákon č. 561/ 2004 Sb., § 21, odst. 1, písm. d):

„Žáci a studenti mají právo zakládat v rámci školy samosprávné orgány žáků a studentů, volit a být do nich voleni, pracovat v nich a jejím prostřednictvím se obracet na ředitele školy s tím, že ředitel školy je povinen se stanovisky a vyjádřeními těchto orgánů zabývat.“

Z Úmluvy o právech dítěte přijaté Valným shromážděním OSN 20. 11. 1989: „Kázeň ve škole musí být zajišťována způsobem slučitelným s lidskou důstojností. Výchova musí směřovat k rozvoji osobnosti dítěte při zdůraznění respektu k lidským právům, ke vzájemnému porozumění, k míru a toleranci.“

Naplnování tohoto průřezového tématu se děje také prostřednictvím činnosti školní knihovny – žáci zde mají možnost zapojit se nenásilně do práce v knihovně (zařazování knih, značení, obalování,...). Žáci mají radost z práce, získávají sebedůvěru a po čase zvládají samostatně další úkoly. Chtějí udělat něco pro druhé.

7.2.3 VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH (VMEGS)

- **Evropa a svět nás zajímá**

Adopce na dálku

Školní knihovna – práce s encyklopediemi o světě, Evropě; krásná literatura – příběhy z různých částí světa

- **Objevujeme Evropu a svět**

Zahraniční výjezdy

Exkurze do parlamentu EU

- **Jsme Evropané**

Zahraniční výjezdy

Projektové vyučování

7.2.4 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA (MKV)

- **Kulturní difference, Lidské vztahy**

Existuje mnoho kultur, ale každý je někde zakotven – můj domov, naše škola (znak školy, vlajka školy), naše město, náš stát, náš svět

Zeměpisné exkurze

- **Etnický původ**

Školní knihovna – besedy nad knihou, hledání vzorů

- **Multikulturalita, Princip sociálního smíru a solidarity**

Adopce na dálku – zasílání zpráv/dopisů v cizím jazyce; vážit si sebe a ostatních – nutné vzory

Vánoční jarmark

Systém soutěží

7.2.5 ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA (EVVO)

- **Ekosystémy**

Výlety, exkurze

Besedy

Spolupráce se Scholou Humanitas

Koutek živé přírody

Činnost kroužků (např. akvaristický kroužek)

- **Základní podmínky života**

Výlety, exkurze

Projekty

- **Lidské aktivity a problémy životního prostředí**

Organizace pravidelného sběru papíru a plastů

Třídění odpadu – koše pro plasty a papír

Recyklohraní – celoroční projekt napříč celou školou

Projektové dny (např. Den Země), výtvarné soutěže,...

- **Vztah člověka k prostředí**

Organizace sběru tříděného odpadu, elektroodpadu

Ekoškola

7.2.6 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA (MV)

Tematické okruhy receptivních činností:

- **Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení**

Školní knihovna, Městská knihovna – besedy na časopisy, nad zprávami

Návštěvy divadelních představení, výchovných koncertů, přednášek

Exkurze

Propagace školy v místních médiích (regionální televize a tisk)

- **Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality**

Besedy s Městskou policií

Projekty k přelomovým událostem, k významným dnům

- **Stavba mediálních sdělení**

Beseda nad školním časopisem Mušle

Vysílání školního rozhlasu – rozhlasové relace

Návštěva školní výstavy žákovských prací – výtvarných a literárních

Školní divadelní představení

- **Vnímání autora mediálních sdělení**

Besedy s Městskou policií

Besedy s odborníky

Besedy rodičů a žáků s PPP

- **Fungování a vliv médií ve společnosti**

Propagace školy v místních médiích – regionální televize a tisk

Snaha o dobré jméno školy prostřednictvím pozvánek pro veřejnost na akce školy – zápis do 1.tříd, Pasování prvňáčků na školáky, Slavnostní stužkování 9.tříd apod.

Tematické okruhy produktivních činností:

- **Tvorba mediálního sdělení, Práce v realizačním týmu**

Na školní úrovni jsou základem naplňování produktivních činností školní média – pravidelné rozhlasové relace, školní časopis Mušle a informace o škole na webové stránky školy a do regionálního tisku a televize.

Vlastní tvorba – účast ve výtvarných a literárních soutěžích

7.2.7 PŘEHLED ČINNOSTÍ ŠKOLY A JEJICH PODÍL NA NAPLŇOVÁNÍ PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT

Přehled obsahuje činnosti v souladu s koncepcí na úrovni celé školy, nikoli na úrovni jednotlivých předmětů.

Vysv. :

OSV – osobnostní a sociální výchova

MKV – multikulturní výchova

VDO – výchova demokratického občana

EVVO – environmentální výchova

VMEGS – výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

MV – mediální výchova

Činnost	OSV	VDO	VMEGS	MKV	EVVO	MV
Žákovský parlament	X	X				X
Školní časopis Mušle, webové stránky školy, prezentace školy v tisku, televizi	X	X				X
Školní rozhlasové vysílání	X					X
Adopce na dálku	X		X	X		
Poslední předvánoční týden (besídky, vánoční zpívání,...)	X			X		
Hravé odpoledne pro bud.prvňáčky	X					
Návštěvy předškoláků z MŠ v našich 1.třídách	X					
Den otevřených dveří (děti pro rodiče a veřejnost)	X					
Zápis do 1. tříd (žáci pro děti a rodiče)	X	X	X	X	X	X
Činnost školní knihovny (besedy, soutěže,...)	X					
Mikuláš (děti dětem)	X			X		
Rej čarodějnic, Strašidel se nebojíme,	X		X	X		X

Masopustní karneval, Den Evropy,...						
Systém sportovních školních soutěží	X		X	X	X	
Školní, okresní olympiády (Čj, M, Z, D,Nj, ...)	X	X		X		
Dopravní soutěž, výtvarné a recitační soutěže	X	X		X		X
Vyhodnocování nejlepších žáků a sportovců	X	X				
Spaní ve škole – adaptační pobyty	X	X				
Testování úrovně žáků 5. a 9.roč.	X					
Projekty (Den Země, Den etiky, Hnutí za zdravou svačinu, Ve zdravém těle zdravý duch,...)	X			X	X	X
Pasování prvňáků na školáky	X	X				
Slavnostní stužkování devátáků	X	X				
Nabídka kroužků	X				X	
Návštěvy divadelních představení, výchovných koncertů, přednášek	X	X				X
Školní olympiáda (fair play)	X					
Schránka důvěry	X					
Školy v přírodě, exkurze	X	X	X	X	X	X
Třídní výlety	X	X	X	X	X	
Zahraniční výjezdy	X		X	X		
Volnočasové aktivity ve škole (stolní fotbal, hrací kouty,...), otevřené školní hřiště	X					
Školní výstava žákovských prací	X			X		X
Recyklohraní					X	
Sběr					X	
Tříděný odpad					X	
Školní mléko					X	
Plavecká škola	X					
Spolupráce s Policií ČR – Ajax (2. a 3. roč.), BESIP	X	X			X	

Besedy s Městskou policií	X	X		X	X	
Dopravní hřiště (3. a 4.roč.)	X				X	
Zdravé zuby (1. st.)	X				X	
Besedy rodičů a žáků s PPP	X					X
Spolupráce s Městskou knihovnou	X		X	X	X	X
Systém sebehodnocení (průběžně, čtvrtletně, třídnické hodiny)	X					
Návštěvy budoucích prvňáčků z MŠ v našich 1. třídách	X					

7.3 PRŮŘEZOVÁ TÉMATA REALIZOVANÁ NA ÚROVNI PŘEDMĚTŮ V JEDNOTLIVÝCH ROČNÍCÍCH

7.3.1 OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA (OSV)

7.3.1.1 Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma **Osobnostní a sociální výchova** v základním vzdělávání akcentuje formativní prvky, orientuje se na subjekt i objekt, je praktické a má každodenní využití v běžném životě. Reflektuje osobnost žáka, jeho individuální potřeby i zvláštnosti. Jeho smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti.

Specifikou Osobnostní a sociální výchovy je, že se učivem stává sám žák, stává se jím konkrétní žakovská skupina a stávají se jím více či méně běžné situace každodenního života. Jejím smyslem je pomáhat každému žákovi hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu.

Vztah osobnostní a sociální výchovy ke vzdělávací oblasti **Jazyk a jazyková komunikace** je založen na samotném faktu komunikační podstaty jazyka s tím, že se zaměřuje na každodenní verbální komunikaci jako klíčový nástroj jednání v různých životních situacích. Prohlubuje vztah mezi verbální a neverbální složkou komunikace a rozšiřuje specifické aplikace jazyka o sociální dovednosti. Vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět** lze naplňovat prostřednictvím témat směřujících k sebepoznání, zdravému sebepojetí, seberegulaci a k udržení psychického zdraví – psychohygieně, komunikaci, mezilidským vztahům. Úzká je vazba ke vzdělávací oblasti **Člověk a společnost**, a to k Výchově k občanství a k jejím částem "Člověk ve společnosti", "Člověk jako jedinec". Konkrétně k tématům "lidská setkání, vztahy mezi lidmi, zásady lidského soužití" (Člověk ve společnosti) a

"podobnost a odlišnost lidí, vnitřní svět člověka, osobní rozvoj" (Člověk jako jedinec). Všechna tato témata jsou v Osobnostní a sociální výchově vnímána jako samostatná. Osobnostní a sociální výchova klade důraz na získávání praktickým dovedností spjatých s uvedenými tématy. Vazba ke vzdělávací oblasti **Člověk a příroda** se týká evoluce lidského chování, zvířecí a lidské komunikace a seberegulačního jednání jako základního ekologického principu. Nabízí též možnosti rozvoje emocionálních vztahů, osobních postojů a praktických dovedností ve vztahu k přírodnímu prostředí. Vazba na vzdělávací oblast **Umění a kultura** se týká především společného zaměření na rozvoj smyslového vnímání, kreativity, vnímání a utváření mimouměleckého estetického – jako např. estetiky chování a mezilidských vztahů a chápání umění jako prostředku komunikace a osvojování si světa. V osobnostní a sociální výchově lze účinně využít různých postupů dramatické výchovy. Doplnující vzdělávací obor Dramatická výchova užívá jako základní metody nástroje dramatické a inscenační tvorby, osobnostní a sociální výchova vedle toho užívá i tréninkové postupy sociálně psychologické povahy, které nemají divadelní podstatu. Propojení se vzdělávací oblastí **Člověk a zdraví** je vhodné v tématech reflektujících fyzickou stránku člověka, sociální vztahy, komunikaci a rozhodování v běžných i vypjatých situacích. Osobnostní a sociální výchova tak může napomoci k získání dovedností vztahujících se k zdravému duševnímu a sociálnímu životu. Rovněž přispívá k realizaci vzdělávací oblasti **Člověk a svět práce**, zejména zdokonalováním dovedností týkajících se spolupráce a komunikace v týmu a v různých pracovních situacích.

7.3.1.2 Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

vede k porozumění sobě samému a druhým
napomáhá k zvládnutí vlastního chování
přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti
utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci
umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací (např.: konfliktů)
formuje studijní dovednosti
podporuje dovednosti a přináší vědomosti týkající se duševní hygieny

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

pomáhá k utváření pozitivního (nezraňujícího) postoje k sobě samému a k druhým
vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci
vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů
přispívá k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování
napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování

7.3.1.3 Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy osobnostní a sociální výchovy jsou členěny do tří částí, které jsou zaměřeny na osobnostní, sociální a mravní rozvoj. Pro jejich realizaci je užitečné zařazovat do výuky ta témata, která reflektují aktuální potřeby žáků, popřípadě vycházejí ze vzájemné domluvy s nimi. Všechna uvedená témata se uskutečňují prakticky, prostřednictvím vhodných her, cvičení, modelových situací a příslušných diskusí.

Vzhledem k tomu, že se jedná o živá setkání dotýkající se osobní existence, je třeba počítat s tím, že na různé věci budou mít žáci různé názory, že se může objevit odmítání témat či technik, ostych, případně, že některé hry tzv. "nevyjdou". Právě tyto okamžiky však bývají v Osobnostní a sociální výchově velmi užitečné, neboť nabízejí příležitost k přemýšlení o tom, co se děje.

Osobnostní rozvoj

Rozvoj schopností poznávání – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů; dovednosti pro učení a studium

Sebepoznání a sebepojetí – já jako zdroj informací o sobě; druhí jako zdroj informací o mně; moje tělo, moje psychika (temperament, postoje, hodnoty); co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování; můj vztah ke mně samé/mu; moje učení; moje vztahy k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí

Seberegulace a sebeorganizace – cvičení sebekontroly, sebeovládání – regulace vlastního jednání i prožívání, vůle; organizace vlastního času, plánování učení a studia; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení

Psychohygienu – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému; sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích; dobrá organizace času; dovednosti zvládání stresových situací (rozumové zpracování problému, uvolnění-relaxace, efektivní komunikace atd.); hledání pomoci při potížích

Kreativita – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti "dotahovat" nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích

Sociální rozvoj

Poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/třídě; rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech; chyby při poznávání lidí

Mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů; vztahy a naše skupina/třída (práce s přirozenou dynamikou dané třídy jako sociální skupiny)

Komunikace – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků; cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání; dovednosti pro sdělování verbální i neverbální (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování); specifické komunikační dovednosti (monologické formy - vstup do tématu „rétorika“); dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů); komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování,

žádost apod.); efektivní strategie: asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresí a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace; pravda, lež a předstírání v komunikaci

Kooperace a kompetice – rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci (seberegulace v situaci nesouhlasu, odporu apod., dovednost odstoupit od vlastního nápadu, dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky, pozitivní myšlení apod.); rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny); rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro etické zvládnutí situací soutěže, konkurence

Morální rozvoj

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti – dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí problémy v mezilidských vztazích, zvládnutí učebních problémů vázaných na látku předmětů, problémy v seberegulaci

Hodnoty, postoje, praktická etika – analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí; vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.; pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu); dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne

7.3.1.4. Začlenění tematických okruhů OSV do jednotlivých předmětů

osobnostní rozvoj (OR)

Tematické okruhy	1.stupeň					2.stupeň			
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Rozvoj schopností poznávání (RS)	Vv, Hv, Čj, M,	Vv, Čj, M, Prv,	Vv, Hv, Aj, Čj, M;	Vv, Př, Hv, M, Ip,	Vv, Hv, Ma, Ip,	Ma, Hv, Aj, Př, F, Vko, Ip, Čj, D, Tv,	Ma, Pv, Hv, Př, F, Vko, Čj, D,	Ma, VoP, Př, Hv, Aj2, Ch, F, Vko, Čj,	Ma, VkoZ, Hv, Př, Ch, F, Vko, Čj,
Sebepoznání a sebepojetí (Sp)	Hv, Čj, Tv,	Čj, M, Prv, Tv,	Vv, Aj, Čj, Tv,	Vv, Př, Hv, Čj, Vl; Ip, Tv,	Vv, Hv, Ip, Tv,	VkoZ, Hv, F, Čj, D, Tv, Nj, Vv,	VkoZ, F, Hv, Pv, Čj, Tv,	VkoZ, VoP, Hv, Aj2, Ch, F, Vko, Čj, Tv, Vv, Nj2,	VkoZ, Hv, F, Vko, Čj, Tv,
Seberegulace a sebeorganizace (Sb)	Hv, Čj, M, Prv, Tv,	Hv, Čj, M, Tv,	Čj, M, Prv, Tv,	Př, Hv, Čj, Tv,	Čj, M, Vl, Tv,	Ma, VkoZ, Př, F, Tv,	Ma, VkoZ, Pv, Př, F,	Ma, VkoZ, VoP, Aj2, Př, Ch, F, Čj,	Ma, VkoZ, Př, Ch, F, Vko,

Psychohygienu (Ps)	Čj, M, Prv,	Čj, M, Prv, Tv,	Hv, Čj, Prv,		Př, Hv, Vl, Tv,	VkZ, F,	F, Čj, Nj, Vv	VkZ, F, VkO, Čj,	VkZ, VoP,Aj, Aj2, F, Čj, Vv
Kreativita (Kr)	Pv, Vv, Hv, M,	Pv, Vv, Čj, M, Tv,	Pv, Vv, Aj, Čj M, Tv,	Pv, Vv, Př, Hv, Aj, Ip, Tv,	Pv, Vv, Hv, Ip,	Pv, VzK, Aj, F, Ip Čj, D,Vv	Pv, Aj, F, Ip, Čj, D, Tv, Vv	Aj2, F, VkO,	Aj2, F, D

sociální rozvoj (SR)

	1.stupeň					2.stupeň			
Tématické okruhy	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Poznávání lidí (PL)	Vv, Čj,	Čj, Ma	Hv, Aj, Čj, Prv,Nj	Vv, Př, Čj, Tv,	Vv, Hv,	Ma, VkZ, F, VkO, Ip, Vv,	Ma, VkZ, F, Ip, D,	Ma, VoP, Aj2, F,	Ma, VoP, F, Čj,
Mezilidské vztahy (MzV)	Pv, Prv, Tv,	Vv, Hv, Tv, Prv,	Vv, Aj, Čj, Prv, Tv, Nj	Vv, Př, Aj, Čj, Vl, Tv,	Vv, Hv, Čj, Nj	Ma, VkZ, Hv, Aj, Př, F, Čj, D,Vv	Ma,VkZ, Hv, Př, F, Čj, D,	Ma, VkZ, VoP, Aj2, F, Čj, D, Nj2,	Ma, VkZ, Hv, Aj, F, Čj, D, Tv, Vv
Komunikace (Km)	Vv, Hv, Čj, Ma, Prv, Tv,	Hv, Čj, Ma, Tv,	Aj, Čj, Ma, Tv, Nj	Př, Hv, Aj, Čj, M, Ip, Tv,	Pv, Hv, Čj, Ma, Ip,	Pv, VkZ, Z, Aj, F, Čj, D,	VkZ, F, Čj, Vv	VkZ, VoP, Aj, Aj2, Ch, F, Čj, Tv,Nj	VkZ, VoP, Aj2, Ch, F, Čj, D,Nj2
Kooperace a kompetice (KK)	Vv, Čj, Ma, Tv,	Pv, Vv, Čj, Ma, Prv,	Pv, Vv, Hv,	Pv, Hv, Čj, Ip,	Pv, Vv, Hv, Čj, Ip,	Ma, Pv, VkZ, F, Čj, Tv,	Ma, Pv, VkZ, F, D	Ma, VkZ, Ch, F, Tv,	Ma, VkZ, Aj, Ch, F, Čj, D,

morální rozvoj (MR)

	1.stupeň					2.stupeň			
Tématické okruhy	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Řešení problémů a rozhodovací dovednosti (ŘPRD)	Ma, Prv,	Ma, Tv,	Hv, Prv, Tv,	Pv, Hv,	Pv,	Ma, Pv, VzK, F, Čj,	Ma, VkZ, F, Čj, D,	Ma, VkZ, Ch, F, Čj,	Ma, VkZ, VoP, Aj, Čj, Ch, F,
Hodnoty, postoje, praktická etika (HP)	Tv,	Vv, Prv,	Vv,	Př,	Vv,	Ma, Pv, VzK, F, Tv,	Ma, VkZ, Aj, F, Tv,	Ma, VkZ, VoP, Aj2, F,	Ma, VkZ, F,

Pozn.: V závorkách jsou uvedeny zkratky, které byly použity pro průřezová témata a okruhy průřezových témat ve vzdělávacích předmětech.

7.3.2 VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA (VDO)

7.3.2.1 Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma **Výchova demokratického občana** má mezioborový a multikulturní charakter. V obecné rovině představuje syntézu hodnot, a to spravedlnosti, tolerance a odpovědnosti, v konkrétní rovině pak především rozvoj kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností a porozumění demokratickému uspořádání společnosti a demokratickým způsobům řešení konfliktů a problémů.

Výchova demokratického občana má vybavit žáka základní úrovní občanské gramotnosti. Ta vyjadřuje způsobilost orientovat se ve složitostech, problémech a konfliktech otevřené, demokratické a pluralitní společnosti. Její získání má umožnit žákovi konstruktivně řešit problémy se zachováním své lidské důstojnosti, respektem k druhým, ohledem na zájem celku, s vědomím svých práv a povinností, svobod a odpovědností, s uplatňováním zásad slušné komunikace a demokratických způsobů řešení.

Průřezové téma v základním vzdělávání využívá ke své realizaci nejen tematických okruhů, ale i zkušeností a prožitků žáků, kdy celkové klima školy (vztahy mezi všemi subjekty vzdělávání založené na spolupráci, partnerství, dialogu a respektu) vytváří demokratickou atmosféru třídy, sloužící jako „laboratoř demokracie“. V ní jsou žáci více motivováni k uplatňování svých názorů v diskusích a k možnosti demokraticky se podílet na rozhodnutích celku, společenství, komunity. Zároveň si sami na sobě mohou ověřit nejen význam dodržování pravidel, eventuálně v zájmu spravedlnosti se podílet na vytváření pravidel nových, ale i to, jak je důležité se o udržování demokracie starat, protože překročení hranice k anarchii či naopak k despotismu je neustále přítomným nebezpečím. Tato zkušenost pak rozvíjí schopnost kritického myšlení.

Průřezové téma Výchova demokratického občana má blízkou vazbu především na vzdělávací oblast **Člověk a společnost**, v níž jsou tematizovány principy demokracie a demokratického rozhodování a řízení, lidská a občanská práva, ve kterých se klade důraz na participaci jednotlivců - občanů na společenském a politickém životě demokratické společnosti. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět** se uplatňuje v tématech zaměřených na vztah k domovu a vlasti.

Průřezové téma má vazbu i na ostatní vzdělávací oblasti, zejména pak na ty, v nichž se tematizuje vztah k sobě samému i ostatním lidem, k okolnímu prostředí, k normám i hodnotám.

7.3.2.2 Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k aktivnímu postoji v obhajování a dodržování lidských práv a svobod

- vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti
- umožňuje participovat na rozhodnutích celku s vědomím vlastní odpovědnosti za tato rozhodnutí a s vědomím jejich důsledků
- rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti
- prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování
- vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- vede k otevřenému, aktivnímu, zainteresovanému postoji v životě
- vychovává k úctě k zákonu
- rozvíjí disciplinovanost a sebekritiku
- učí sebeúctě a sebedůvěře, samostatnosti a angažovanosti
- přispívá k utváření hodnot jako je spravedlnost, svoboda, solidarita, tolerance a odpovědnost
- rozvíjí a podporuje schopnost zaujetí vlastního stanoviska v pluralitě názorů
- motivuje k ohleduplnosti a ochotě pomáhat zejména slabším
- umožňuje posuzovat a hodnotit společenské jevy, procesy, události a problémy z různých úhlů pohledu (lokální, národní, evropská, globální dimenze)
- vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
- vede k asertivnímu jednání a ke schopnosti kompromisu

7.3.2.3 Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu jsou zaměřeny na utváření a rozvíjení demokratických vědomostí, dovedností a postojů potřebných pro aktivní účast žáků – budoucích dospělých občanů – v životě demokratické společnosti. Při jejich realizaci je užitečné vycházet z reálných životních situací a doporučené obsahy tematických okruhů co nejvíce vztahovat k životní zkušenosti žáků.

- **Občanská společnost a škola** – škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole; způsoby uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě školy (význam aktivního zapojení žáků do žákovské samosprávy - žákovských rad či parlamentů); formy participace žáků na životě místní komunity; spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci
- **Občan, občanská společnost a stát** – občan jako odpovědný člen společnosti(jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy, angažovat se a být zainteresovaný na zájmu celku); Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti

občana; úloha občana v demokratické společnosti; základní principy a hodnoty demokratického politického systému (právo, spravedlnost, diferenciacie, různorodost); principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce, příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů)

- **Formy participace občanů v politickém životě** – volební systémy a demokratické volby a politika (parlamentní, krajské a komunální volby); obec jako základní jednotka samosprávy státu; společenské organizace a hnutí
- **Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování** – demokracie jako protiváha diktatury a anarchie; principy demokracie; základní kategorie fungování demokracie (spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka); význam Ústavy jako základního zákona země; demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů v osobním životě i ve společnosti

7.3.2.4 Začlenění tematických okruhů VDO do jednotlivých předmětů

Tematické okruhy	1.stupeň					2.stupeň			
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Občanská společnost a škola (OSS)	Ma, Prv,	Hv, Ma, Prv,	Ma, Prv,	Př, Hv, Vl, Ip,	Hv, Vl, Ma, Ip,	VkO, Čj,	Čj,	VoP,	Aj, Čj, D,
Občan, občanská společnost a stát (OOSS)		Prv,	Ma,	Př, Vl, Ma Ip, Cj	Vv, Př, Vl, Ma Ip, Cj	VkO, Čj,	Z, VkO, Čj,	Hv, VkO, Čj, D, Vv, Nj	VoP, Hv, VkO, Čj, D,
Formy participace občanů v politickém životě (FPO)							VkO,		VkO, D,
Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování (PD)	Hv,			Vl, Ip,	Ma, Ip,	Ma, Ip, D	Ma, Ip,	Ma, Hv, VkO, Čj, D,	Ma, Z, VoP, Hv, VkO, D

Pozn.: V závorkách jsou uvedeny zkratky, které byly použity pro průřezová témata a okruhy průřezových témat ve vzdělávacích předmětech.

7.3.3 VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH - VMEGS

7.3.3.1 Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech akcentuje ve vzdělávání evropskou dimenzi, která podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění a jako princip prostupuje celým základním vzděláváním. Podstatnou součástí evropské dimenze je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností, v dospělosti schopných mobility a flexibility v občanské a pracovní sféře i v osobním životě. Rozvíjí vědomí evropské identity při respektování identity národní. Otevírá žákům širší horizonty poznání a perspektivy života v evropském a mezinárodním prostoru a seznamuje je s možnostmi, které jim tento prostor poskytuje.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech prolíná všemi vzdělávacími oblastmi, integruje a prohlubuje poznatky a umožňuje uplatnit dovednosti, které si žáci osvojili v jednotlivých vzdělávacích oborech. Podporuje ve vědomí a jednání žáků tradiční evropské hodnoty, k nimž patří humanismus, svobodná lidská vůle, morálka, uplatňování práva a osobní zodpovědnost spolu s racionálním uvažováním, kritickým myšlením a tvořivostí.

Příležitosti k realizaci tématu poskytuje na prvním stupni vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Ve vzdělávání se využívají zkušenosti a poznatky žáků z běžného života i mimořádných událostí v rodině, v obci a nejbližším okolí. Na druhém stupni se vztahuje průřezové téma zejména ke vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Využívá, aktualizuje a propojuje poznatky z oboru historie a politické geografie. Prohlubuje porozumění klíčovými historickým a politickým událostem, které ovlivnily vývoj Evropy i světa a měly podstatný význam pro evropskou integraci a začlenění České republiky do integračního procesu. Důležitým prostorem pro realizaci průřezového tématu se stává obor Výchova k občanství, v jehož vzdělávacím obsahu zdůrazňují sociální, ekonomické, právní a kulturní souvislosti v evropské a globální dimenzi. Objasňuje také vazby mezi lokální, národní, evropskou a globální úrovní uvažování, rozhodování a jednání. Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda se uplatňuje zejména při objasňování důsledků globálních vlivů na životní prostředí v okolí žáků s důrazem na potřebu a závažnost ochrany tohoto prostředí především v dané lokalitě. Významnou oblastí pro realizaci tohoto tématu se stává vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace. Český jazyk je nejen nezastupitelným nástrojem učení, zpracování informací a prezentace postojů a názorů, ale má také významnou propedeutickou funkci při osvojování dalších jazyků, které jsou klíčem k bezprostřednímu dorozumění a poznávání kultury jiných národů. Cizí jazyky mají praktický význam pro mobilitu občanskou, vzdělávací i pracovní. Jsou prostředkem pro využití originálních zdrojů při poznávání života a evropské a světové kultury. Dovednosti osvojené žáky ve vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie, zejména při práci s internetem, jsou využívány k samostatnému získávání informací o zemích Evropy a světa, o jejich životě a událostech. Tyto informace se následně stávají prostředkem pro orientaci v nabídce vzdělávacích, pracovních, kulturních a zájmových příležitostí a při navazování kontaktů. Ve vzdělávací oblasti Umění a kultura rozvíjí průřezové téma vztah k evropské a světové kultuře. Prohlubuje porozumění evropským kulturním kořenům a chápání kulturních souvislostí při respektování svébytnosti národních a regionálních kultur a jejich přínosu ke kultuře světové. Ozřejmuje význam kulturního a historického dědictví jako zdroje poznání a přispívá k emocionální zainteresovanosti na jeho uchování a záchraně. Dramatická výchova, jako doplňující vzdělávací obor umožňuje žákům vyjadřovat a prezentovat své postoje, přijímat role a zkoumat témata a situace na základě vlastního jednání. Vzdělávací oblast Člověk a zdraví orientuje žáky v globálních problémech souvisejících se zdravím. V oboru tělesná výchova využívá průřezové téma zájmu žáků o sport k hlubšímu pochopení souvislostí evropských kořenů olympijských idejí a významu sportu pro vzájemné porozumění a přátelství mezi lidmi různých národů a národností.

7.3.3.2 Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy
- prohlubuje porozumění vlivu kulturních, ideologických a sociopolitických rozdílů na vznik a řešení globálních problémů v jejich vzájemných souvislostech

- prohlubuje základní vědomosti nezbytné pro pochopení struktury a funkcí mezinárodních a nevládních organizací, jejich vlivu na řešení globálních i lokálních problémů v oblasti humanitární, politické, sociální, ekonomické, kulturní a dodržování lidských práv
- rozvíjí schopnost srovnávat projevy kultury v evropském a globálním kontextu, nacházet společné znaky a odlišnosti a hodnotit je v širších souvislostech
- rozšiřuje a prohlubuje dovednosti potřebné pro orientaci v evropském prostředí, seberealizaci a řešení reálných situací v otevřeném evropském prostoru
- prohlubuje vědomosti potřebné k pochopení souvislostí evropských kořenů a kontinuity evropského vývoje a podstaty evropského integračního procesu
- vede k pochopení významu společných politik a institucí Evropské unie; seznamuje s dopadem jejich činnosti na osobní i občanský život jednotlivce i s možnostmi jejich zpětného ovlivňování a využívání
- vede k poznání a pochopení života a díla významných Evropanů a iniciuje zájem žáků o osobnostní vzory
- rozvíjí schopnost racionálně uvažovat, projevovat a korigovat emocionální zaujetí v situacích motivujících k setkávání, srovnávání a hledání společných evropských perspektiv

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá překonávat stereotypy a předsudky
- obohacuje pohledy žáka na sebe sama z hlediska otevřených životních perspektiv rozšířených o možnosti volby v evropské a mezinárodní dimenzi
- kultivuje postoje k Evropě jako širší vlasti a ke světu jako globálnímu prostředí života
- utváří pozitivní postoje k jinakosti a kulturní rozmanitosti
- podporuje pozitivní postoje k tradičním evropským hodnotám
- upevňuje osvojování vzorců chování evropského občana a smysl pro zodpovědnost

7.3.3.3 Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu podněcují zájem žáků o Evropu a svět a zprostředkovávají jim poznání Evropy a světa jako uspořádaného prostředí, měnícího se v čase, v němž se lidé setkávají, společně řeší problémy a utvářejí svůj život. Prostřednictvím tematických okruhů si žáci zpřesňují obraz Evropy, uvědomují si souvislosti řešení běžných situací občana s globálními problémy a možnosti utváření své vlastní životní perspektivy v evropském a globálním prostoru.

- **Evropa a svět nás zajímá** – rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa; místa, události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě a světu; naši sousedé v Evropě; život dětí v jiných zemích; lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy

- **Objevujeme Evropu a svět** – naše vlast a Evropa; evropské krajiny; Evropa a svět; mezinárodní setkávání; státní a evropské symboly; Den Evropy; život Evropanů a styl života v evropských rodinách; životní styl a vzdělávání mladých Evropanů
- **Jsme Evropané** – kořeny a zdroje evropské civilizace; klíčové mezníky evropské historie; Evropská integrace; instituce Evropské unie a jejich fungování; čtyři svobody a jejich dopad na život jedince; co Evropu spojuje a co ji rozděluje; mezinárodní organizace a jejich přispění k řešení problémů dětí a mládeže

6.3.3.4 Začlenění tematických okruhů VMEGS do jednotlivých předmětů

Tematické okruhy	1.stupeň					2.stupeň			
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Evropa a svět nás zajímá (ES)	Vv, Čj,	Vv, Čj,	Hv, Čj,	Pv, Vv, Čj, Ma, Vl, Ip, Cj	Pv, Př, Čj, Vl, M, Ip,	Pv, Ip Čj, D, Vv,	Hv, Ip, Čj, D, Nj	Z, Hv, D, Nj2	VkZ, Aj, Vko, Aj 2, D,
Objevujeme Evropu a svět (OE)		Vv, Čj,		Vv, Čj, Ip,Vl, Ma,	Pv, Vv, Aj, Vl, Ip,	Aj, Ip, Čj, D,	Ip, Čj, D,	Z,	Aj2, Vko, Nj, Nj2
Jsme Evropané (JE)			Prv,	Čj, Ip,	Vl, Ip,	Ip	Vko, Ip, Čj, D, Vv	Aj, Vko, Čj, D,	Z, VoP, Hv, Aj2, Vko, Čj, D,

Pozn.: V závorkách jsou uvedeny zkratky, které byly použity pro průřezová témata a okruhy průřezových témat ve vzdělávacích předmětech.

7.3.4 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA (MKV)

7.3.4.1 Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Multikulturní výchova v základním vzdělávání umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty.

Multikulturní výchova zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti. U menšinového etnika rozvíjí jeho kulturní specifika a současně poznávání kultury celé společnosti, majoritní většinu seznamuje se základními specifiky ostatních národností žijících ve společném státě, u obou skupin pak pomáhá nacházet styčné body pro vzájemné respektování, společné aktivity a spolupráci.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou, mezi školou a místní komunitou. Škola jako prostředí, v němž se setkávají žáci z nejrůznějšího sociálního a kulturního zázemí, by měla zabezpečit takové klima, kde se budou všichni cítit rovnoprávně, kde budou v majoritní kultuře úspěšní i žáci minorit a žáci majority budou poznávat kulturu svých spolužáků - příslušníků minorit. Tím přispívá k vzájemnému poznávání obou skupin, ke vzájemné toleranci, k odstraňování nepřátelství a předsudků vůči „nepoznanému“.

Multikulturní výchova prolíná všemi vzdělávacími oblastmi. Blízkou vazbu má zejména na vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Informační a komunikační technologie, Umění a kultura, Člověk a zdraví, z oblasti Člověk a příroda se dotýká především vzdělávacího oboru Zeměpis. Vazba na tyto oblasti je dána především tématy, která se zabývají vzájemným vztahem mezi příslušníky různých národů a etnických skupin.

7.3.4.2 Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
- rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých
- učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých
- učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné
- rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin
- rozvíjí dovednost rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a napomáhá prevenci vzniku xenofobie
- učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost za své jednání,
- poskytuje znalost některých základních pojmů multikulturní terminologie: kultura, etnikum, identita, diskriminace, xenofobie, rasismus, národnost, netolerance aj.

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je
- napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu, být sám sebou, reflektovat vlastní sociokulturní zázemí
- stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoli jako zdroj konfliktu

- pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti
- vede k angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu
- učí vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám

7.3.4.3 Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy Multikulturní výchovy vycházejí z aktuální situace ve škole, reflektují aktuální dění v místě školy, současnou situaci ve společnosti. Výběr a realizace daného tematického okruhu, popř. tématu může být významně ovlivněn vzájemnou dohodou učitelů, učitelů a žáků, učitelů a rodičů apod.

- **Kulturní difference** – jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; člověk jako nedílná jednota tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika; poznávání vlastního kulturního zakotvení; respektování zvláštností různých etnik (zejména cizinců nebo příslušníků etnik žijících v místě školy); základní problémy sociokulturních rozdílů v České republice a v Evropě
- **Lidské vztahy** – právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci; udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi, bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženské, zájmové nebo generační příslušnost; vztahy mezi kulturami (vzájemné obohacování různých kultur, ale i konflikty vyplývající z jejich rozdílnosti); předsudky a vžité stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích; uplatňování principu slušného chování (základní morální normy); význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti; tolerance, empatie, umět se vžít do role druhého; lidská solidarita, osobní příspěvek k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy
- **Etnický původ** – rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; postavení národnostních menšin; základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti; různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa; projevy rasové nesnášenlivosti – jejich rozpoznávání a důvody vzniku
- **Multikulturalita** – multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti; multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování; specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost; naslouchání druhým, komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, vstřícný postoj k odlišnostem; význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání
- **Princip sociálního smíru a solidarity** – odpovědnost a příspěvek každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám; nekonfliktní život v multikulturní společnosti; aktivní spolupodílení dle svých možností na přetváření společnosti, zohlednění potřeb minoritních skupin; otázka lidských práv, základní dokumenty

7.3.4.4 Začlenění tematických okruhů MKV do jednotlivých předmětů

	1.stupeň					2.stupeň			
Tematické okruhy	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Kulturní difference (KD)	Čj,	Čj,	Pv,	Př, Ip, Vl,	Vv, Př, Čj Ip,	Ip, Čj, D,	Pv, Vko, Ip, D	D	VkZ, VoP, Aj,
Lidské vztahy (LV)	Čj,	Vv, Čj, Prv,	Čj, Ma, Prv,	Vl, Ma Ip,	Pv, Vv, Vl, Ma Ip,	Ma, VkZ, F, Čj, D,	Ma, Hv, Čj, D,	Ma, Hv, Ch, Čj, D,	Ma, VoP, Aj, Aj2, D
Etnický původ (EP)		Čj,	Čj, Prv,	Vl, Ip,	Vl, Ip,	Ip	Ip,	Př,	Hv, Aj,
Multikulturalita (M)	Čj,	Čj,		Pv, Čj, Ma, Ip,	Vv, Vl, Ip,	Aj, F, Ip	VkZ, Pv, F, Ip,	VkZ, Hv, F,	VkZ, Z, Aj, F, Čj, D,
Princip sociálního smíru a solidarity (PSS)	Čj,	Čj,	Hv, Čj,						Z, VoP, Aj, Čj, D,

Pozn.: V závorkách jsou uvedeny zkratky, které byly použity pro průřezová témata a okruhy průřezových témat ve vzdělávacích předmětech.

7.3.5 ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA (EVVO)**7.3.5.1 Charakteristika průřezového tématu**

Environmentální výchova vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince. Umožňuje sledovat a uvědomovat si dynamicky se vyvíjející vztahy mezi člověkem a prostředím při přímém poznávání aktuálních hledisek ekologických, ekonomických, vědeckotechnických, politických a občanských, hledisek časových (vztahů k budoucnosti) i prostorových (souvislostí mezi lokálními, regionálními a globálními problémy), i možnosti různých variant řešení environmentálních problémů. Vede jedince k aktivní účasti na ochraně a utváření prostředí a ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace životní styl a hodnotovou orientaci žáků.

Na realizaci průřezového tématu se podílí většina vzdělávacích oblastí. Postupným propojováním, rozšiřováním, upevňováním i systematizací vědomostí a dovedností získávaných v těchto oblastech umožňuje Environmentální výchova utváření integrovaného pohledu. Každá z oblastí má svůj specifický význam v ovlivňování racionální stránky osobnosti i ve vlivu na stránku emocionální a volně aktivní. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět** poskytuje průřezové téma ucelený elementární pohled na okolní přírodu i prostředí. Učí pozorovat, citlivě vnímat a hodnotit důsledky jednání lidí, přispívá k osvojování si základních dovedností a návyků aktivního odpovědného přístupu k prostředí v každodenním životě. V maximální míře využívá přímých kontaktů žáků s okolním prostředím a propojuje rozvíjení myšlení s výrazným ovlivňováním emocionální stránky osobnosti jedince. Ve vzdělávací oblasti

Člověk a příroda zdůrazňuje pochopení objektivní platnosti základních přírodních zákonitostí, dynamických souvislostí od nejméně složitých ekosystémů až po biosféru jako celek, postavení člověka v přírodě a komplexní funkce ekosystémů ve vztahu k lidské společnosti, tj. pro zachování podmínek života, pro získávání obnovitelných zdrojů surovin a energie i pro mimoprodukční hodnoty (inspiraci, odpočinek). Klade základy systémového přístupu zvýrazňujícího vazby mezi prvky systémů, jejich hierarchické uspořádání a vztahy k okolí. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a společnost** téma odkrývá souvislosti mezi ekologickými, technicko-ekonomickými a sociálními jevy s úrazem na význam preventivní obezřetnosti v jednání a další principy udržitelnosti rozvoje. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a zdraví** se téma dotýká problematiky vlivů prostředí na vlastní zdraví i na zdraví ostatních lidí. V souvislosti s problémy současného světa vede k poznání důležitosti péče o přírodu při organizaci masových sportovních akcí. Ve vzdělávací oblasti **Informační a komunikační technologie** umožňuje průřezové téma aktivně využívat výpočetní techniku (internet) při zjišťování aktuálních informací o stavu prostředí, rozlišovat závažnost ekologických problémů a poznávat jejich propojenost. Komunikační technologie podněcují zájem o způsoby řešení ekologických problémů možnosti navazovat kontakty v této oblasti a vyměňovat si informace v rámci kraje, republiky i EU a světa. Vzdělávací Oblast **Umění a kultura** poskytuje enviromentální výchově mnoho příležitostí pro zamýšlení se nad vztahy člověka a prostředí, k uvědomování si přírodního i sociálního prostředí jako zdroje inspirace pro vytváření kulturních a uměleckých hodnot a přispívá k vnímání estetických kvalit prostředí. Propojení tématu se vzdělávací oblastí **Člověk a svět práce** se realizuje prostřednictvím konkrétních pracovních aktivit ve prospěch životního prostředí. Umožňuje poznávat význam a role různých profesí ve vztahu k životnímu prostředí.

7.3.5.2 Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

rozvíjí porozumění souvislostem v biosféře, vztahům člověka a prostředí a důsledkům lidských činností na prostředí

vede k uvědomování si podmínek života a možností jejich ohrožování

přispívá k poznávání a chápání souvislostí mezi vývojem lidské populace a vztahy k prostředí v různých oblastech světa

umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí

poskytuje znalosti, dovednosti a pěstuje návyky nezbytné pro každodenní žádoucí jednání občana vůči prostředí

ukazuje modelové příklady jednání z hledisek životního prostředí a udržitelného rozvoje žádoucích i nežádoucích

napomáhá rozvíjení spolupráce v péči o životní prostředí na místní, regionální, evropské i mezinárodní úrovni

seznamuje s principy udržitelnosti rozvoje společnosti.

učí hodnotit objektivnost a závažnost informací týkajících se ekologických problémů

učí komunikovat o problémech životního prostředí, vyjadřovat, racionálně obhajovat a zdůvodňovat své názory a stanoviska

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

přispívá k vnímání života jako nejvyšší hodnoty

vede k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody a přírodních zdrojů

vede k pochopení významu a nezbytnosti udržitelného rozvoje jako pozitivní perspektivy dalšího vývoje lidské společnosti

podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vsřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí

přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí

vede k angažovanosti v řešení problémů spojených s ochranou životního prostředí

vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

7.3.5.3 Tematické okruhy průřezového tématu

Environmentální výchova je členěna do tematických okruhů, které umožňují celistvé pochopení problematiky vztahů člověka k životnímu prostředí, k uvědomění si základních podmínek života a odpovědnosti současné generace za život v budoucnosti.

Tematické okruhy:

Ekosystémy – les (les v našem prostředí, produkční a mimoprodukční významy lesa); pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí); vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii); moře (druhová odlišnost, význam pro biosféru, mořské řasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého) a tropický deštný les (porovnání, druhová rozmanitost, ohrožování, globální význam a význam pro nás); lidské sídlo – město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky); kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)

Základní podmínky života – voda (vztahy vlastností vody a života, význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda ve světě a u nás, způsoby řešení); ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a klimatické změny, propojenost světa, čistota ovzduší u nás); půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí, změny v potřebě zemědělské půdy, nové funkce zemědělství v krajině; ochrana biologických druhů (důvody ochrany a způsoby ochrany jednotlivých druhů); ekosystémy – biodiverzita (funkce ekosystémů, význam biodiverzity, její úroveň, ohrožování a ochrana ve světě a u nás); energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky); přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vlivy na prostředí, principy hospodaření s přírodními zdroji, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)

Lidské aktivity a problémy životního prostředí – zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace); průmysl a životní prostředí

(průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti); odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny); ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek; právní řešení u nás, v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti; ochrana přírody při masových sportovních akcích – zásady MOV) změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy); dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den životního prostředí OSN, Den Země apod.)

Vztah člověka k prostředí – naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace, lidé); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví); nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)

7.3.5.4 Začlenění tematických okruhů EVVO do jednotlivých předmětů

	1.stupeň					2.stupeň			
Tematické okruhy	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Ekosystémy (E)	Pv, Prv,		Vv, Prv,	Vv, Př, Ip,	Vv,	Aj, Př, Čj, Nj, Vv	Př, Čj, D,	Př,	Aj2, Př, Nj2;
Základní podmínky života (ZPŽ)		Pv, Prv,	Pv, Prv, Nj	Pv, Vl,	Pv, Vv,	Př, Ip, Čj, D, Vv	Z, Př, Ip, Čj,	Př, Ch, F,	Př, Z, Aj, Aj2, Ch, Vko, Čj, D,
Lidské aktivity a problémy životního prostředí (LA)	Ma,		Ma,	Pv, Př, Ma, Vl, Ip,	Ma, Vl, Ip,	Ma, Z, Př, Ip, Čj,	Pv, Př, Čj, D,	Aj, Př, Ch, F, Vko, Čj, D, Nj	Z, VoP, Aj, Aj2, Př, Ch, F,
Vztah člověka k prostředí (VČP)	Pv, Ma, Prv,	Pv, Vv, Hv, Ma, Prv,	Pv, Ma	Pv, Př, Vl, Ip,	Pv, Př, Vl, Ma Ip, Nj	Ma, Pv, Vko, Hv, Př, Ip, Čj, Vv	Vko, Hv, Př, Ip, Čj, D,	Vko, Hv, Aj, Př, Ch, Tv, Vv	Vko, Z, Hv, Aj, Př, Ch, D,

Pozn.: V závorkách jsou uvedeny zkratky, které byly použity pro průřezová témata a okruhy průřezových témat ve vzdělávacích předmětech.

7.3.6 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA (MV)

7.3.6.1 Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Mediální výchova v základním vzdělávání nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii. Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků pro stále větší okruh příjemců. Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je důležité umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa, což vyžaduje stále větší schopnost zpracovat, vyhodnotit a využít podněty přicházející z médií. Média se stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života vůbec. Přitom sdělení, jež jsou médii nabízena, mají nestejnorodý charakter, vyznačují se svébytným vztahem k přírodní i sociální realitě a jsou vytvářeny s různými (namnoze nepřiznanými, a tedy potenciálně manipulativními) záměry. Správné vyhodnocení těchto sdělení z hlediska záměru jejich vzniku (informovat, přesvědčit, manipulovat, pobavit) a z hlediska jejich vztahu k realitě (věcná správnost, logická argumentační stavba, hodnotová platnost) vyžaduje značnou průpravu.

Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti. Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními. Dále pak orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.

Mediální výchova má blízkou vazbu na vzdělávací oblast Člověk a společnost, zejména tím, že média, jako sociální instituce, se podílejí na utváření podob a hodnot moderní doby, umožňují hledat paralely mezi minulými a současnými událostmi a porovnávat jevy a procesy v evropském i celosvětovém měřítku. Mediální výchova je zaměřena na systematické vytváření kritického odstupu od mediovaných sdělení a na schopnost interpretovat mediální sdělení z hlediska jeho informační kvality (zpravodajství z hlediska významu a věrohodnosti zprávy a události, reklamu z hlediska účelnosti nabízených informací apod.). Propojení se vzdělávací oblastí Jazyk a jazyková komunikace se týká zejména vnímání mluveného i psaného projevu, jeho stavby, nejrůznějších typů obsahů a uplatňování odpovídající škály výrazových prostředků. Osvojení základních pravidel veřejné komunikace, dialogu a argumentace. V rámci vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie se pak jedná o využívání tištěných i digitálních dokumentů jako zdroje informací. Pozornost se obrací k věcné správnosti a přesnosti sdělení, a to jak kritickou analýzou existujících textů, tak vlastní produkcí a utváření návyku ověřovat si co nejdůkladněji veškeré údaje. Vztah ke vzdělávací oblasti Umění a kultura je založen na vnímání specifické „řeči“ znakových kódů, jež média užívají, a jejich kombinací, a to nejen přirozeného jazyka, ale i obrazu a zvuku. Přispívá ke schopnosti vnímat, interpretovat a kriticky hodnotit artefakty umělecké i běžné mediální produkce.

7.3.6.2 Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace
- umožňuje rozvíjet schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům a kritického odstupu od nich
- učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času
- umožňuje pochopení cílů a strategií vybraných mediálních obsahů
- vede k osvojení si základních principů vzniku významných mediálních obsahů (zvl. zpravodajských)
- umožňuje získat představy o roli médií v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti vůbec (včetně právního kontextu)
- vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu (v lokalitě)
- vede k rozeznávání platnosti a významu argumentů ve veřejné komunikaci
- rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu
- přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu
- přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení
- vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění
- rozvíjí citlivost vůči předsudkům a zjednodušujícím soudům o společnosti (zejména o menšinách) i jednotlivci
- napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace

7.3.6.3 Tematické okruhy průřezového tématu

Mediální výchova na úrovni základního vzdělávání obsahuje základní poznatky a dovednosti týkající se médií a mediální komunikace. Tematické okruhy mediální výchovy se člení na tematické okruhy receptivních činností a tematické okruhy produktivních činností.

Tematické okruhy receptivních činností:

- **kritické čtení a vnímání mediálních sdělení** – pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě; rozlišování zábavních („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných; hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov a záběrů); hledání rozdílu mezi

informativním, zábavním a reklamním sdělením; chápání podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel; identifikování základních orientačních prvků v textu

- **interpretace vztahu mediálních sdělení a reality** – různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce; rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi „faktickým“ a „fiktivním“ obsahem; hlavní rysy reprezentativnosti (rozlišení reality od médií zobrazovaných stereotypů, jako reprezentace reality); vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti (rozlišení sdělení potvrzujících předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezaújatého postoje); identifikace společensky významných hodnot v textu, prvky signalizující hodnotu, o kterou se sdělení opírá; identifikace zjednodušení mediovaných sdělení, opakované užívání prostředků (ve zpravodajství, reklamě i zábavě)
- **stavba mediálních sdělení** – příklady pravidelností v uspořádání mediovaných sdělení, zejména ve zpravodajství (zpravodajství jako vyprávění, sestavování příspěvků podle kritérií); principy sestavování zpravodajství a jejich identifikace, pozitivní principy (význam a užitečnost), zezábavňující principy (negativita, blízkost, jednoduchost, přítomnost); příklady stavby a uspořádání zpráv (srovnávání titulních stran různých deníků) a dalších mediálních sdělení (například skladba a výběr sdělení v časopisech pro dospívající)
- **vnímání autora mediálních sdělení** – identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení; výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a postoje i pro záměrnou manipulaci; prvky signalizující explicitní či implicitní vyjádření hodnocení, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu
- **fungování a vliv médií ve společnosti** – organizace a postavení médií ve společnosti; faktory ovlivňující média, interpretace vlivů působících na jejich chování; způsoby financování médií a jejich dopady; vliv médií na každodenní život, společnost, politický život a kulturu z hlediska současné i historické perspektivy; role médií v každodenním životě jednotlivce, vliv médií na uspořádání dne, na rejstřík konverzačních témat, na postoje a chování; role médií v politickém životě (předvolební kampaně a jejich význam); vliv médií na kulturu (role filmu a televize v životě jednotlivce, rodiny, společnosti); role médií v politických změnách

Tematické okruhy produktivních činností:

- **tvorba mediálního sdělení** – uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinací pro tvorbu věcně správných a komunikačně (společensky a situačně) vhodných sdělení; tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, rozhlas, televizi či internetové médium; technologické možnosti a jejich omezení
- **práce v realizačním týmu** – redakce školního časopisu, rozhlasu, televize či internetového média; utváření týmu, význam různých věkových a sociálních skupin pro obohacení týmu, komunikace a spolupráce v týmu; stanovení si cíle, časového harmonogramu a delegování úkolů a zodpovědnosti; faktory ovlivňující práci v týmu; pravidelnost mediální produkce

7.3.6.4 Začlenění tematických okruhů MV do jednotlivých předmětů

Tematické okruhy	1.stupeň					2.stupeň			
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení (KČ)	Čj,	Čj,	Vv,	Ip,	Vv, Př, Čj, Ip, Čj,	Ip Čj,	VkZ, Ip,	VkZ,	VkZ, VoP, VkO, D,
Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality (IV)			Vv, Čj, Prv,	Vv, Př, Čj,	Př, Čj,	Ip, Čj,	Pv, Ip,	Čj,	VkZ, Čj, D,
Stavba mediálních sdělení (SMS)			Čj,	Čj,		VkO, Ip	Ip,	Čj,	D,
Vnímání autora mediálních sdělení (VAS)			Vv, Čj,	Čj,	Vv, Čj,			Čj,	
Fungování a vliv médií ve společnosti (FV)	Čj,	Hv, Čj,		Čj, Ip,	Čj, Ip,	Hv, Čj,		Aj2, Čj,	Hv, Aj, VkO, Čj, D,
Tvorba mediálního sdělení (TM)	Čj,	Čj,		Vv, Čj, Ip,	Ip,	Z, Ip	Čj,		VoP,
Práce v realizačním týmu (PRT)		Čj,				Hv, Čj, D,	Hv, Čj,		Čj,

Pozn.: V závorkách jsou uvedeny zkratky, které byly použity pro průřezová témata a okruhy průřezových témat ve vzdělávacích předmětech.

7.4 HODNOCENÍ PŘŮŘEZOVÝCH TÉMAT

Hodnocení průřezových témat závisí na formě jejich realizace.

V případě integrace do vzdělávacího obsahu některého z vyučovacího předmětu (obsah tematického okruhu PT je součástí učebních osnov) je hodnocení znalostí, vědomostí a schopností žáka vztahujících se k problematice průřezového tématu součástí hodnocení vyučovacího předmětu.

Průřezová témata nejsou prostředkem k dosažení lepších výsledků ve vzdělávání. Podstatné je, aby si žák vhodným propojením s učivem rozšířil svůj obzor a navíc získal zkušenosti, které využije i mimo školu v běžném životě.

V případě, že PT jsou realizována na úrovni školy (viz dříve), hodnocení průřezových témat je součástí konkrétní akce, projektu, besedy apod. V tomto případě se nejedná o známkování, ale o slovní, písemné či jiné zhodnocení konkrétního výstupu. Podoby požadovaných výstupů mohou být v závislosti na konkrétní formě realizace: písemné zpracování problematiky, diskusní příspěvek, zmapování informačních zdrojů, podíl na společném projektu, schopnosti samostatného uvažování, prezentace apod.

Při hodnocení průřezových témat je zohledněn individuální potenciál žáka, jeho osobní pokrok, zájem nejen o průřezové téma, ale také o vše, co se kolem nás děje, zájem a aktivity nad rámec povinné školní docházky, zapojení se do života komunity a do různých projektů vztahujících se k místu, kde žáci žijí a kam chodí do školy, schopnost aplikovat poznatky při konkrétní činnosti a uplatnit je v běžné životní praxi.

Nejdůležitější je však vlastní pokrok žáka a zájem a chuť se problematikou zabývat. Oceněna je také osobní angažovanost a snaha hlouběji proniknout k podstatě problému.